

Prekentekest: 18,21-35

Da gikk Peter til Jesus og spurte: "Herre, hvor mange ganger skal min bror kunne forgå seg mot meg, og jeg likevel tilgi ham? Så mange som sju?" "Ikke sju ganger," svarte Jesus, "men jeg sier deg: sytti ganger sju!"

Derfor kan himmelriket lignedes med en konge som ville gjøre opp regnskapet med tjenerne sine. Han begynte med oppgjøret, og da ble én ført fram som skyldte ham ti tusen talenter. Han hadde ikke noe å betale med, og herren bød at han skulle selges med kone og barn og alt han eide, og gjelden betales. Men tjeneren kastet seg ned for ham og bad: "Vær tålmodig med meg, så skal jeg betale alt sammen." Da syntes herren synd på denne tjeneren, ettergav ham gjelden og lot ham gå.

Utenfor møtte tjeneren en av de andre tjenerne, en som skyldte ham hundre denarer. Han grep fatt i ham, tok strupetak på ham og sa: "Betal det du skylder!" Men den andre falt ned for ham og bad: "Vær tålmodig med meg, så skal jeg betale deg." Men han ville ikke. Han gikk av sted og fikk kastet ham i fengsel, der han skulle sitte til han hadde betalt sin gjeld.

Da de andre tjenerne så hva som skjedde, ble de bedrøvet, gikk til sin herre og fortalte alt sammen. Da kalte herren ham for seg igjen og sa: "Du usle tjener! Hele gjelden ettergav jeg deg fordi du bad meg om det. Burde ikke også du vært barmhjertig mot din medtjener, som jeg var det mot deg?" Og herren ble harm og overlot tjeneren til harde fangevoktere, inntil han hadde betalt alt han skyldte. Slik skal også min himmelske Far gjøre med hver og en av dere som ikke helhjertet tilgir sin bror.

Tilgivelse er ingen lett sak verken for mennesker i dag, eller for Peter som spurte Jesus om hvor mange ganger han skulle tilgi. Tilgivelse forutsetter at den som har forgått seg mot noen angrer og ber om tilgivelse. Først da gir det mening å tilgi, men om vi er i stand til å tilgi avhenger av mye annet. Tilgivelse er ikke bare et ord som en sier og blir ferdig med, tilgivelse kan koste oss en dyptgripende prosess som vi virkelig må streve med. Det har noe med magesfølelsen å gjøre, hva en føler i forhold til noen som har gjort vondt mot en selv. Tilgivelse er ikke en utvendig og enkel sak, spesielt ikke i der overgrep har blitt begått. Det skal en ikke ta lett på. Tilgivelse har å gjøre med å være ærlig med seg selv og de følelsene en har, og samtidig være villig til å begynne på en prosess mot en gang å kunne bla om i boka til en ny side og komme videre. I noen tilfeller er dette en tung prosess, for andre kan smålig millimeterjustis være hinderet. For den som tror på Jesus kommer et himmelsk overlys inn i bildet. Den bibelteksten vi leste setter ting i et nytt perspektiv.

Peter spurte: "Hvor mange ganger skal min bror kunne forgå seg mot meg, og jeg likevel tilgi ham?" En bror er i denne sammenhengen en annen kristen som også har Gud til Far. Peters spørsmål om hvor mange ganger, var en kjent problemstilling. Den gang var det, som vi også kjenner det fra nyhetsbildet i dag, mange nok som snarere var opptatt av hevn enn av tilgivelse. Fra Det gamle testamentet var det kjent at en mann med navn Lamek hadde sagt: "Jeg dreper en mann for et sår og en gutt for en skramme. Kain skal hevnes sju ganger, men Lamek syttisju ganger." ¹ Mos 4,23-24. Sjutallet var datidens runde tall. I kombinasjon med andre store tall betyr det snarere en voldsom størrelse enn eksakt tallverdi. I tilfellet med Lamek; en voldsom hevn.

Men man var også kjent med tilgivelse. Når noen bad om tilgivelse, sa en rabbinisk regel at man i et slikt tilfelle bør tilgi opptil tre ganger. Peter syntes nok derfor han tok hardt i når han antydte å tilgi hele sju ganger. "ikke sju ganger," svarte Jesus, "men jeg sier deg: sytti ganger sju!" Jesus sprenger med dette alle forsøk på å holde regnskap med hvor mange ganger en tilgir. Hans tilgivelse blir like grenseløs som Lameks hevn. Jesus setter alt i et uventet perspektiv, med et himmelsk overlys i en liknelse om himmelriket, men med et eksempel som var jordisk og kjent.

En konges tjener skylder 10.000 talenter. Hvor mye penger var det? Jo, én talent var 6.000 denarer. En denar var en vanlig daglønn. Sett at en daglønn i dag er 700 kroner. (Ta fram en kalkulator!) $700 \times 6.000 \times 10.000$. Da er 10.000 denarer 42 milliarder kroner etter dagens kurs. Det er en ufattelig høy sum å skylde for ett menneske. 10.000 denarer var mer enn de samlede skatteinntektene i hele Israel. De samlede skatteinntektene i Israel på denne tiden var i følge en jødisk historiker som het Josefus 8.000 talenter. Tjeneren skyldte 10.000!

Denne tjeneren som skyldte dette beløpet må ha hatt stilling som høyere embetsmann i statsadministrasjonen, kanskje med ansvar for å kreve inn skatt. En historie fra oldtiden som folk på denne tiden trolig kjente, tar for seg praksisen med skatteinnkreving i Romerriket og det ansvaret som fulgte med slike jobber.

Det fortelles at en mann bød keiseren 8.000 talenter for retten til å kreve inn skatten i en provins. Han ville da få høste skattemarkedet alene i hele provinsen. Men en annen bød straks det dobbelte. Sistnevnte fikk straks tilslaget. Men en så gigantisk gjeld var det umulig å innfri fordi beløpet var mye større enn den skatten som kunne kreves. Kanskje Jesus brukte denne historien som modell for sin liknelse.

Selv om belastningen med å gå personlig konkurs er høy i vår tid, var den utvilsomt langt verre på denne tiden. Da fantes det ingen ordning med gjeldsanering, og ikke det vi i dag kaller humane straffer. Det var harde fangevoktere som praktiserte tortur, og ingen kunne regne med å slippe ut før tiden. Med et skyldig beløp på 10.000 talenter ville en aldri slippe ut. På gresk heter 10.000 en myriade, og med myriade forstår også vi en ufattelig stor tallstørrelse. Når tjeneren som skyldte så mye ble ført fram for kongen, innebar straffen etter orientalsk skikk, men forbudt i jødisk lov, at også kone og barn skulle selges sammen med eiendelene for å betale ned på mannens gjeld. Vi kan bare tenke oss for en tragedie som ville ramme denne tjeneren.

Som vel alle ville gjort i en slik situasjon, bad tjeneren om nåde. Det uventede skjedde at kongen ettergav tjeneren alt han skyldte og lot han gå. Han var fri. For en lettelse. Tenk å kunne gå derfra som en fri mann. Tenk å kunne gå fra en håpløs fremtid som fange og gjeldsslave til en ny start. Han kunne gå hjem til sin familie, til kone og barn, til huset sitt, eiendommen, alt han hadde. Så bra kunne alt ha gått, hadde det ikke vært for følgende.

På veien hjem treffer han en bekjent. Denne som han kjenner skylder vår mann et beløp på 100 denarer, et beløp som det lar seg gjøre å betale

tilbake. Kanskje 70.000 kroner. Hva skulle vi vente av han som var ettergitt så mye? Vi skulle i hvert fall ikke vente det som skjedde. Vår mann grep fatt i han som skyldte ham 100 denarer, tok strupetak på ham og sa: Betal det du skylder! Men den andre falt ned for ham og bad: Vær tålmodig med meg, så skal jeg betale deg. Men vår mann ville ikke. Han gikk av sted og fikk denne bekjente som skyldte penger kastet i fengsel. Der skulle han sitte til han hadde betalt sin gjeld.

Her kunne fortellingen ha sluttet, i velstand for vår mann, i ruin for den andre, men fortellingen slutter ikke her. Det var noen som så uretten og som på en forbilledlig måte ikke ville tie stille om det de så. Det var noen med rettferdighetssans som ikke tålte så inderlig vel den urett som ikke rammet dem selv. Det var også en konge som var godt orientert og som kalte vår mann, tjeneren, inn på teppet. Fortellingen endte slik: Han som først var tilgitt, men som selv ikke tilgav sin neste, han mistet tilgivelsen fra kongen og måtte likevel ta straffen fullt ut for det han hadde gjort. Ingen lykkelig slutt.

Jesu liknelse er en liknelse om himmelriket. Kongen er Gud. Tjeneren er en som hører Gud til. Peter spurte: "Hvor mange ganger skal min bror kunne forgå seg mot meg, og jeg likevel tilgi ham?" I en slik konflikt mellom mennesker er det lett å stirre seg blind på sin motpart og ergre seg grønn over urettferdigheten. Det Jesus gjør er å løfte tilhørerne opp og gi et himmelsk overlys over, i dette tilfellet Peters utgangspunkt for spørsmålet.

Det som mennesker skylder oss, og som vi kan ettergi eller tilgi, er ikke i nærhet av den størrelsesorden vår skyld er til Gud. En hver kristen har en forhistorie. En hver kristen må være seg bevisst at grunnlaget for at en i det hele tatt kan være en kristen, er at en selv er tilgitt av Gud. Så er det sider ved dette som er skjult for oss, men som Jesus har sagt noe om. Vår skyld overfor Gud dreier seg om en myriade, en ufattelig, ubetalelig sum. Bibelen kaller det synd. Synd er det som gjør at mennesker og Gud ikke går sammen. Men så har Gud gjort det slik at vi ved dåpen får leve under syndsforlatelsen og nåden som Guds barn, når vi tror på Jesus.

Tjeneren i liknelsen så ingen sammenheng mellom at han selv var tilgitt og at han selv skulle tilgi. Denne tjeneren kan være enhver kristen som lever under Guds godhet og nåde. Som kristne er vi tilgitt av Gud fordi Jesus har betalt vår skyhøye gjeld. Han gav sitt liv for oss. Det er vårt utgangspunkt. Skulle ikke takknemlighet og glede over dette være motivasjon og drivkraft til å være romslig i forhold til å tilgi den som ber oss om det?

Den største ulykken for en kristen er ikke å lide urett pga. noe andre har gjort. I seg selv er det vondt og smertefullt, men en uendelig større smerte og ulykke er å gå og bære på nag til en annen. Gammelt hat kan kapsle seg inn og bli en livsfarlig verkebyll, livsfarlig i et åndelig perspektiv. Jesus har lært oss å be: "Forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere." Matt 6,12.

"Kom, la oss gjøre opp vår sak! sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø; om de er røde som skarlagan, skal de

bli hvite som ull.” Jes 1,18. I kirken har vi en ordning som heter skriftemålet. Enhver som har synd å bekjenne bør gå til skrifte. Skriftemålet er en hjelp til først å få snakket om det som plager samvittigheten, eller sette ord på det en vet en har gjorde som var galt. Noen ganger kan det være mer generelt å bekjenne synd uten at det er noen aktuell sak. Den en skrifter for, vil på Jesu ord og befaling tilsi deg alle dine synders nådige forlatelse, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Vi prester har absolutt taushetsplikt. Ingen ting av det som betros oss under skrifte vil komme ut. Den som ønsker å skrifte kan ta kontakt eller ringe for å avtale tid.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.